

izzivi supermoderne tehnologije in se jih niso ustrašili, tako smo tudi mi pripravljeni na nove izzive, vendar nam doseganje ciljev preprečujejo premajhna finančna sredstva, zato lahko le zagotovimo: "Če bo denar, bomo arhivirali, digitalizirali in ohranili, če denarja ne bo, ...".

Aleksander Lavrenčič

Ivan Nemanič, Filmski zapisi Božidarja Jakca 1929–55, Arhiv Republike Slovenije, Inventarji, Serija Zbirke, zv. 2, Ljubljana 2005, 84 strani

Predstavitev ponatisa obdelane Jakčeve filmografije bi rad začel s komplimentom avtorju in Filmskemu arhivu Slovenije.

Avtorju zato, ker je v Filmskem arhivu začel objavljati obdelano filmsko gradivo (t. i. inventarjev, ki so jih pisani viri že poznali) in tako omogočil tudi drugim, da mu sledijo. Odprl je možnost za citiranje filmskih enot v znanstvenih objavah. In odprl je pot priznanju filma kot enakopravne arhivske enote. Predstavitev filma z besedo je namreč že sama na sebi eden največjih izzivov za preučevalce in raziskovalce filma.

Drugi kompliment zadeva raziskave slovenskega filma v Filmskem arhivu Slovenije. Predstavitvi ene od njih smo bili priče prav zdaj. Rekel bi, da je to tudi zasluga Nemaničevega pionirskega delovanja. Naj spomnim na zborniške obdelave opusa Metoda Badjure ali Filmskega obzornika. Vsekakor pa lahko pričakujemo, da bodo prihodnje objave nadgradile raziskovalni pristop Ivana Nemaniča; to je kolegica Stibiljeva že naredila.

Zdi se mi silno pomembno, da se Filmskemu muzeju in Kinoteki pridruži tudi Filmski arhiv Slovenije kot prostor monografskih znanstvenih obdelav filma. Očitno je še dovolj prostora med raziskovalnimi pristopi in prav arhivski bo morda vzpostavil ravnotežje v filmski misli na Slovenskem. Predvidevam, da je raziskovalni pristop, ki izhaja iz poznavanja filmskih fondov, lahko zelo specifičen, temelječ bolj na gradivu kot ideološki zamisli o njem.

Oprostite, da nisem še ničesar povedal o filmih Božidarja Jakca. Ne bi se rad ponavljal, čeprav imam občutek, da ob arhivski analizi njegovih filmov še vedno spoznamo kakšno neodkrito poanto, nejasno povezavo, neznan pomen ... Filmski snemalec je skrivnosten instrument. Jean Rouch je npr. med snemanjem "padel" v t. i. cine trans in verjamem, da še marsikdo za njim.

Jakac je Šprajcu na vprašanje, zakaj je snemal, odvrnil: "Vsi so govorili, zakaj snemaš te vsakdanje reči, ki so nepomebne. Jaz pa sem vedel, da bo ta posnetek nekega dne dokument!" Na ta način je Jakac zanimiva figura slovenske filmske zgodovine, nekak-

šen fantom filmske dokumentacije v naših razmerah, kot sta bila pred njim, na začetku zgodovine filmskih arhivov npr. Bolesław Matuszewski ali Albert Kahn.

Jakčevi filmi so večinoma neobdelani, neurejeni vizualni zapiski, kot nekakšni rokopisi. Odlikuje jih avtorjeva eruptivnost in senzibilnost hkrati. Iz njih v enaki meri razbiramo avtorjev značaj kot fragmente zgodovinske dobe, v kateri so nastali. Jakčevi filmi so majhno okence v preteklost in Nemaničeva zasluga je, da je očistil steklo na tem okencu, da jasneje vidimo skozenj.

Naško Križnar

Damjan Hančič, Klarise na Kranjskem, Zgodovinski arhiv Ljubljana, Gradivo in razprave 26, Ljubljana 2005, 468 strani

V zadnjem času se je med slovenskimi zgodovinarji povečalo zanimanje tudi za samostane ženskih redov na Slovenskem, ki so bili do nedavnega v našem zgodovinoisju več ali manj zapostavljeni. Mariborski profesor, akademik dr. Jože Mlinarič, je leta 1997 objavil monografijo o marenberskih dominikankah, in če sem prav obveščen, končuje podobno monografijo o dominikankah v Studenicah. Na oddelku za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani je bilo na to temo napisanih nekaj diplomskih nalog. Kolega Damjan Hančič pa je svoj raziskovalni interes posvetil klarisam. To je že njegova tretja knjiga na to temo. Leta 2000 je objavil pregledno zgodovino z naslovom *700 let klaris na Slovenskem*. Naslednje leto so v 23. številki zbirke Acta Ecclesiastica Sloveniae izšle *Konstitucije klaris v Mekinjah in Škofji Loki*. Najnovejša knjiga *Klarise na Slovenskem* pa je na nek način krona njegovega večletnega raziskovalnega dela s področja monastične zgodovine.

Zahvaljujoč svoji vztrajnosti, skorajda bi rekel detektivski žilici in vrsti srečnih naključij, je imel Damjan Hančič uspešno roko pri odkrivanju arhivskih virov in to ne samo za gospodarski vidik zgodovine klaris na Kranjskem. Jože Mlinarič, sicer izjemen poznavalec arhivskega gradiva s področja monastične zgodovine, je večkrat potožil, da je za dominikanke v Marenbergu, pa tudi za vse štiri kartuzijske in oba cistercijske samostane na Slovenskem našel arhivsko gradivo večinoma le s področja gospodarstva. Ohranjene konstitucije vseh treh klariških samostanov na Kranjskem pa so Damjanu Hančiču omogočile vpogled v vsakdanje življenje redovnic v samostanu, od preprostih dnevnih opravil do njihove duhovne formacije. Nekatere stvari v njihovi duhovnosti se nam danes zdijo tuje. Pri tem mislim na nekatere oblike kazni za prekrške, kot so npr. z jezikom risati križ na tla, poljubljanje nog ostalim sestrar, imeti leseno deščico v ustih ali jesti kleče na tleh. Po drugi strani pa nas preseneča bogastvo in globina duhovnega živ-

ni spregovoril v jeziku svoje matere. Ali je stavek slovenski ali zagorski, naj presodijo dialektologi.